

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің № 40 бөбекжай-бақшасының
коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Ата-аналарға кеңес

«Үйде балалармен экологиялық ойындар»

«Құлыншақ» кіші топ

2023-2024 о.ж

Табиғат әлемі керемет және әдемі. Алайда бұл сұлулықты, түстердің, пішіндердің алуан түрлілігін, аспанның, судың, жапырақтардың түрлі-түсті реңктерін көру кез келген адамның қолынан келе бермейді. «Қарау» және «көру», «тыңдау» және «есту» қабілеті өздігінен дамымайды, туғаннан дайын түрде берілмейді, бірақ тәрбиеленеді. Мектепке дейінгі балалық шақ – негізгі моральдық нұсқаулар, оның ішінде экологиялық мәдениет қалыптасатын кезең. Оқу процесін бала үшін қызықты және қызықты ету маңызды. Баланың құмарлығы айналасындағылардың бәрін - саябақта жолдан көрген үйіне шөп таситын жүгіріп бара жатқан

құмырсқа да, су бетін жағалай жүгіріп келе жатқан құмырсқа да, көл қамысының үстінде қалықтаған инелік те. Ал орманның немесе қаңырап қалған бақтың ішінде жаңғырып жатқан құстардың сайрауы қандай әдемі. Кішкентай балалар үлкендердің айтқандарының бәріне сенеді, әсіресе ақпарат ойын түрінде ұсынылса.

Балабақшадағы балалардың экологиялық тәрбиесі ойын негізінде, әр түрлі ойын түрлерін кеңінен қамтыған түрде құрылады. Ойындарда мектеп жасына дейінгі балалар табиғат объектілері туралы түсініктерге сүйене отырып, олар туралы білімдерін тереңдетеді. Балалар әртүрлі танымдық тапсырмаларды өз бетінше шешеді:

объектілерді сипаттау, олардың сипатты белгілерін көрсету, сипаттау бойынша болжау, әртүрлі қасиеттер мен белгілер бойынша біріктіру. Ойын әрекеттерінің мазмұны неғұрлым әртүрлі болса, соғұрлым ойын тәсілдері қызықты және тиімді болады.

Дидактикалық ойын бір уақытта бірнеше функцияларды орындайды:

Білім беру (оқыту) функциясы бастапқыда дидактикалық ойынға (мақсатқа байланысты) енгізілген.

Дидактикалық ойынның балаға тәрбиелік әсері – ережені сақтау, ортақ мүддеге бағыну қажеттілігі. Осылайша, маңызды адамгершілік қасиеттер қалыптасады: шыдамдылық, өзін-өзі ұстай білу, өз сезімдері, жолдастардың мүдделерін құрметтеу (мысалы, сөмкеден суреттерді немесе заттарды кезекпен алу керек, ойынға арналған материалдарды бөлу керек. тең).

Дамудағы сенсорлық әсер ойын үшін әртүрлі материалдардың қолданылуына байланысты көбінесе балалар үшін жаңа (басылған, табиғи, объективті), балалар әртүрлі өлшемдегі, сапада, текстурадағы заттармен танысады, оларды зерттеу қабілетін арттырады. әртүрлі анализаторлардың көмегі (есту, сипап көру, көру).

Сөйлеудің дамуы әр ойында ынталандырылады, өйткені дидактикалық ойындар ойыншылардан (кем дегенде мұғаліммен) қарым-қатынасты, сондай-ақ өз әрекеттерін және күтілетін нәтижені түсіндіруді талап етеді.

Дене дамуы әр ойында қолдың ұсақ моторикасын және әрекеттерді үйлестіру дағдысын жаттықтыруға қызмет ететін заттарды манипуляциялау қажеттілігінің болуына байланысты жүзеге асырылады. Материалдардың түрлі-түсті дизайнының арқасында балалардың эстетикалық талғамы дамиды.

Баламен экологиялық тәрбие берудің алғашқы ойындарын ата-аналар кейде білмей де

өткізеді. Табиғат аясында - саябақтар мен алаңдарда серуендеу көбінесе айналадағы ағаштарды, шөптерді, жәндіктерді, бір сөзбен айтқанда, нәрестені қызықтыратын барлық нәрсені тексерумен бірге жүреді. Балаңызға өзінің туған табиғатын түсінуге үйрету маңызды, одан нәресте өзіне қажетті білім мен әсерді салуды үйренеді. Ең бастысы, сіз өзіңіздің айналаңыздағы әлемді жақсы көресіз, бұл махаббатты нәрестеңізге жеткізе аласыз. Біз сіздерге үйде, елде, серуендеуде, орманда, көлікте, пикникте, жағажайда балаларыңызды дамытып, тәрбиелеу үшін қолдануға болатын әртүрлі экологиялық ойындарды ұсынамыз.

Мысалы, үлкендер тамақ дайындаумен айналысады, ал бала жақын жерде, не істерін білмей қалады. Оған ұсыныңыз:

- Бірге ойнайық.

Мен

қызықты жұмбақтар жасаймын, ал сен оларды табуың керек. «Кәне, көзіңді жұмып, аузыңды аш!» - дейді ересек адам және сорпаға кесіп алған баланың аузына сәбіздің бір бөлігін салады. Бала оны қыжылдап, күлімсіреп, әрине, оның не екенін бірден болжайды, ал ересек адам абайсызда оның қалай болжағанын сұрағандай. Сәбіздің дәмін анықтау қиын емес - әр бала оны шикі немесе қайнатылған күйде қолданып көрді. Оның өзіне тән белгілерін анықтау және атау қиынырақ: қатты, жегенде қытырлақ, - тәтті. Балаңыздың аузына қырыққабатты, қызылшаны, аскөктің бір бұтағын, пиязды және т.б. салуға болады. Бала «жеуге болатын» жұмбақты қалай шешкенін болжап, түсіндіреді. Сіз жемістерді немесе көкөністерді түрту арқылы болжауды ұсына аласыз, бала көзін жұмып, ересек адам қолына алма, сәбіз немесе пиязды қояды. Нысанды сезінген бала оны болжап, атау керек. Мұндай ойындар баланың сенсорлық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді және оны ұзақ уақыт бойы бос ұстай алады; оларды әртараптандыруға болады: нәрестенің қолына белгілі немесе бейтаныс заттарды қойыңыз; сосын бір, сосын оларды салыстыру үшін екі жеміс және т.б.

Балаңызды әртүрлі құстармен, олардың әдеттерімен таныстырыңыз, фотосуреттерді көрсетіңіз, ол керемет бақытты болады және әр құстың әннің өзіндік ерекше триліне ие болғандықтан көптеген жағымды эмоциялар алады. Сіз ең көп таралған құстардың бірнеше әндерін тыңдай аласыз. Олардан бастау оңайырақ болады. Әрине, жарқын суреттер мен құстар ойынының дыбыстары сіздің балаңызды қызықтырады, ал экологиялық ойын қызықты сабаққа айналады, одан сіздің балаңыз құстар туралы көп нәрсені білгісі келмейді, ол көп нәрсені үйренеді - соның ішінде көптеген терминдерді үйрену және тірі табиғатты дұрыс талдауды үйрену. Көшеде немесе қала сыртындағы орманда жұмбақ тыныштық орнаған кезде, балаңызды тыныш сағаттарда серуендеуді ұмытпаңыз, ол құстардың тірі дауыстарын ести алады, олардың шақыратын қоңырауларын түсіне алады. Ағаш үстіндегі қызылбас тоқылдақты байқап, ағаштың қабығын қағып, сол жерден ағаш құртының қоңызын табуға тырысады. Бәлкім, сіз ағаштарды аралап жүрген тиінді немесе далада жүгіріп келе жатқан қоянды көресіз. Отбасында табиғат тарихы мазмұнындағы дидактикалық ойындарды кеңінен қолдануға болады. Әрбір үйде тақтада басылған ойындар бар, мысалы: «Зоологиялық лото», «Кім қайда тұрады?», «Жабайы табиғат» және т.б.

Бұл ойындарды мезгіл-мезгіл балаларыңызбен бос уақытта ойнаңыз. Бұл балаға өсімдіктер мен жануарлардың атын есте сақтауға көмектеседі. Сонымен қатар, лото карталарына қарап, осындай өсімдіктерді қай жерде көргеніңізді, мұндай жануарларды қай жерде кездестіргеніңізді бірге есте сақтаңыз: олардың сипаттамалары мен өмір салты, тіршілік ету ортасы, әдеттер туралы сөйлесіңіз.

Өртүрлі жағдайларда «Сипаттаманы тап» ойынын қолдануға болады. Балалы ана балабақшадан қайтып, азық-түлік дүкеніне кіреді. Анам кассадағы тауарларды қарап, не сатып алу керектігін шешеді. Баланың үмітін ояту үшін ол ойнауды ұсынады.

- Менің не сатып алатынымды білгің келе ме? - деп сұрайды мама және оң жауап алған соң, жалғастырады. - Мен сендерге көкөністер туралы жұмбақтар сұраймын, ал сендер оның не екенін сипаттаудан болжай аласыңдар.

Тыңдаңыз: бақшада, бақша төсегінде өседі, жерде ұзақ отырады; өзі дөңгелек, ат құйрығы бар, қою қызыл. Мынау не? Бала қызылша екенін болжайтын шығар. Сіз баланы жұмбақ-сипаттамаларды өз бетінше табуға шақыра аласыз, бұл оның сөйлеуін дамытуға ықпал етеді. - Енді жұмбақ ойлап тап. Есептегішке барыңыз, не бар екенін көріңіз және маған болжам жасаңыз. Мен болжауға тырысамын.

Балаңызбен сөздік ойындарды жиі ойнауға тырысыңыз - олар арнайы шарттар мен қосымша материалды қажет етпейді. Сөздік ойындар балада қабылдау мен сөйлеуді ғана емес, сонымен қатар талдау және сипаттау қабілетін дамытады, олар балаларды құбылыстарды жалпылауға, объектілерді жіктеуге: оларды бір немесе басқа категорияға жіктеуге үйретеді.

«Бұл қашан болады?» ойыны. Ересек адам табиғат құбылысын атаса, бала жыл мезгілін атайды. (Мысалы: - қар жауады.... (қыста) - аспандағы кемпірқосақ.... (жазда) - жұлдызқұрттар келеді.... (көктемде) және т.б.).

«Тізбек» ойыны. Сіз жанды немесе жансыз табиғат объектісін атайсыз, ал бала осы заттың бір белгісін атайды, содан кейін сіз белгіні атайсыз, содан кейін қайталанбас үшін қайтадан баланы атаңыз. Мысалы, тірі табиғат объектісі «тиін» - жануар, жабайы, орман, қызыл, ұлпілдек, жаңғақ кеміреді, бұтақтан бұтаққа секіреді.

«Иә» немесе «Жоқ» ойыны. Ойынның барлық сұрақтарына тек «иә» немесе «жоқ» сөздерімен жауап беруге болады. Бала жануарды (өсімдікті) ойлайды. Сіз бұл жануардың қайда тұратынын, не екенін, не жейтінін сұрайсыз. Бала тек «иә» немесе «жоқ» деген екі сөзбен жауап беруі керек. Ойыншылар болжағаннан кейін ойындағы рөлдерін ауыстырады.

«Ассоциациялар» ойыны. Бұл ойында табиғат объектісі, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі құрастырылады. Ересек адам мен бала кезегімен берілген затпен байланыстың қандай да бір түрімен байланысты сөзді атайды, содан кейін кімнің кезегі ойында айтылған соңғы сөзбен байланыстыратын сөзді айтады. Осылайша ойында ассоциативті тізбек құрылады. Мысалы: шыбын-жылу-ыстық-күн-жаз-демалыс-хайуанаттар бағы-піл.

«Төбе – тамырлар» ойыны. Сіз көкөністерді атайсыз, бала қолдарымен қозғалыстар жасайды: егер көкөніс жерде, бақша төсегінде өссе, ол қолдарын жоғары көтереді. Көкөніс жерде өссе, ол қолын төмен түсіреді.

«Табиғатты аялайық» ойыны. Ата-ана біздің әлемнен бір нәрсені, мысалы, күнді, бұлттарды, өзендерді, ормандарды және т.б. алып тастауды ұсынады, ал бала (сіздің көмегіңізбен) егер аталған объект болмаса, қалған тірі заттармен не болатынын айтуы керек. жер бетінде.

«Мен білемін» ойыны. Сіз балаңызға табиғат объектілерінің (жануарлар, құстар, балықтар, өсімдіктер, ағаштар, гүлдер) класын атайсыз. Бала: «Мен жануарлардың бес атын білемін:» дейді және тізімдейді (мысалы, бұлан, түлкі, қасқыр, қоян, бұғы). Табиғат объектілерінің басқа кластары да осылай аталады.

«Құс, балық, жануар» ойыны. Допты балаға лақтырып, «құс» сөзін айтасың. Допты қағып алған бала белгілі бір ұғымды, мысалы, «торғай» алып, допты кері лақтыруы керек. «Жануар», «балық» сөздері бар ойын да осылай жүргізіледі.

«Жер, су, ауа» ойыны. Ата-ана балаға допты лақтырып, табиғат объектісін атайды, мысалы, «уақыт шегі». Бала «ауа» деп жауап беріп, допты кері лақтыруы керек. «Дельфин» сөзіне жауап ретінде бала «суға», «қасқыр» сөзіне «жер» және т.б. Ойынның тағы бір нұсқасы да мүмкін: ата-ана «ауа» сөзін атайды. Допты қағып алған бала құстың атын айтуы керек. «Жер» сөзіне жауап ретінде – жер бетінде тіршілік ететін жануар: «су» сөзіне – өзен, теңіз, көл, мұхиттардың тұрғыны.

«Ұшады, жүзеді, жүгіреді» ойыны. Ата-ана балаларды жабайы табиғат объектісі деп атайды. Бала бұл заттың қалай қозғалатынын бейнелеуі керек. Мысалы: «қоян» деген сөзбен бала секіреді; «крест» сөзімен - жүзетін балыққа еліктейді; «торғай» сөзімен – құстың ұшуын бейнелейді.

Экологиялық мазмұны бар ойындар баланы қоршаған әлеммен таныстыруға ғана емес, сонымен бірге табиғатты құрметтеуге бағытталған әлеуметтік құндылықтар жүйесін қалыптастыруға көмектеседі. Олар балалардың психикалық дамуына да әсер етеді, өйткені ойын барысында балалар ойлауды, қорытынды шығаруды, жалпылауды үйренеді, зейіні мен есте сақтауын жаттықтырады, математикалық ойлауын дамытады. Сөздік қорын байыту: балалар жануарлардың, құстардың, өсімдіктердің, жәндіктердің атауларын біледі, олардың сыртқы түрін сипаттай алады. Түрлі ойындарды ұйымдастырған кезде баланың белсенді болатынын есте сақтаңыз, егер ойын оған таныс нәрселерге негізделген қызықты болса ғана.